

В. І. ЛЕНІН ПРО СОЦІАЛЬНУ СУТЬ
РЕВІЗІОНІЗМУ І ДОГМАТИЗМУ
В ПЕРІОД ПЕРЕХОДУ ВІД КАПІТАЛІЗМУ
ДО СОЦІАЛІЗМУ

Міжнародний комуністичний і робітничий рух виник і розвивався в запеклій боротьбі проти різного роду спроб ревізії та докторизації марксизму. Загальновідомо, яким непримиреним був В. І. Ленін про відношення до ревізіонізму справа, «лівівця», проявив докторизму і сектантства. Цей бік діяльності В. І. Леніна заслуговує на особливу увагу в світлі загостреної боротьби марксистсько-ленінських партій проти правого і «лівого» опортунізму на сучасному етапі*.

На сучасному етапі світового революційного процесу ревізіонізм намагається перекрутити марксизм шляхом заперечення основних його положень, тобто ревізіоністи переглядають положення марксизму, істинність яких не лише не застаріла, але повністю підтверджується життям, практикою, всім ходом розвитку комуністичного і робітничого руху. Видаючи себе за прибічників «творчого марксизму», ревізіоністи під вглядом «боротьби» проти докторизму переглядають основні положення теорії марксизму-ленінізму. Так, вони твердять, що диктатура пролетаріату нині не потрібна і лише «догматики» вірють у її необхідність. Докторизм вони заслуговують на особливу увагу в світлі загостреної боротьби марксистсько-ленінських партій проти правого і «лівого» опортунізму на сучасному етапі*.

* Із усієї сукупності питань боротьби В. І. Леніна проти правого і «лівого» опортунізму автор зупиняється на аналізі соціальних коренів опортунізму в період переходу від соціалізму до соціалізму.

Класові корені правого і «лівого» опортунізму та його характерні риси викриє В. І. Леніним у творах: «Цитача хвороба «лівизни» в комунізмі», «Про «ліве» хлопця» та інші.

2*

19

існування віджаиваючого капіталістичного ладу. Прояв докторизму ревізіоністами — явище не випадкове. Він пояснюється як іх класовою спрямованістю, так і метафізичним підходом до об'єктивної дійсності.

На відміну від ревізіонізму докторизми відстоюють положення марксизму, які втратили свою істинність у результаті змін дійсності. Докторизм у комуністичних і робітничих партіях вносить плутанину у вирішення важливих політичних проблем, заражає правильно оцінювати становище, яке весь час змінюється, ізольює комуністів від широких верств трудящих, позбавляє революційні партії здатності розвивати марксизм-ленінізм і творчого застосовувати.

Комуналістична партія Радянського Союзу, комуністичні і робітничі партії інших країн надавали й надають першорядного значення боротьбі як проти проявів ревізіонізму, так і докторизму. «Вести непримиренну боротьбу проти ревізіонізму, докторизму, проти націоналістичних проявів, виступати за творчий розвиток марксистсько-ленінського вчення» [8, 19] — одне з основних завдань світового комуністичного руху. Марксизм-ленінізм — глибоко революційне, творче вчення. Марксизм — відзначав Ф. Енгельс, — «не догма, а керівництво до дій» [3, 19].

Відстоюючи творчий характер марксизму, В. І. Ленін від не-примирену боротьбу з проявами ревізіонізму і докторизму. Велика заслуга вождя полягає в тому, що він виявив класове коріння опортунізму в умовах капіталізму, а також показав соціальну суть ревізіонізму і докторизму в період переходу від капіталізму до соціалізму.

Розкриваючи класове коріння опортунізму в робітничому русі, В. І. Ленін у роботі «Конференція закордонних секцій РСДРП» писав, що «певні верстви робітничого класу (бюрократія в робітничому русі і робітнича аристократія, якій перепадала часточка дохідів від експлуатації колоній і від привілейованого становища їх «вітчизни» на світовому ринку), а також дрібнобуржуазні попутники всередині соціалістичних партій» [4, 133] — ось той поживний ґрунт, на якому виникає опортунізм у робітничому русі.

В. І. Ленін відзначав, що в результаті дальшого загострення класової боротьби пролетаріату в ній втягуються все нові й нові верстви трудящих. Учораши дрібний буржуаз, а сьогодні вже пролетар, вступає у боротьбу з капіталом, але ще із свідомістю дрібного буржуаза. Тому В. І. Ленін вважав цілком природним, що в питаннях теорії і тактики мають місце випадки повернення до застарілих поглядів і теорій. Інакше кажучи, в умовах капіталізму проявів опортунізму в комуністичному і робітничому русі мають об'єктивні основи. «...Втягування нових верств трудящих маси, — писав В. І. Ленін, — неминуче мусить супроводитися хитаннями в галузі теорії і тактики, повтореннями старих помилок,

20

20

тимчасовим поверненням до застарілих поглядів і до застарілих прийомів і т. д.» [2, 307].

Економічною основою опортунізму в країнах імперіалізму є ті мільярди доларів, що їх буржуазія одержує в результаті гонки озброєнь, експлуатації населення своєї країни, а також колоніальних і заleжних країн. Саме ці мільярди надприбутків є тією економічною основою, на якій тримається опортунізм у робітничому русі.

Тому і в наш час справедливо звучать слова В. І. Леніна, що в країнах імперіалізму «дозріла ціла суспільна верства парламентаріїв, журналістів, чиновників робітничого руху, привілейованих службовців і деяких прошарків пролетаріату, яка зрослася з своєю національною буржуазією» [4, 214].

Дрібнобуржуазний світогляд цих прошарків населення довгий час виявляє негативний вплив на робітничий клас та його партію і після завоювання влади пролетаріатом, осікльки нове суспільство виростає, якіказували класики марксизму-ленінізму, із надр старого суспільства, а тому «в усіх відношеннях, в економічному, моральному й розумовому, зберігає ще родимі племінні властивості засновані на племінній пропаганді» [1, 19].

Соціалістичні країни не відокремлені китайською стіною від буржуазного світу, тобто буржуазні ідеологи. Саме на цьому наполеонізмі у Китаї є нічим іншим як ревізією марксизму-ленінізму, «злівом», хоч у окремих питаннях він збігається з правим ревізіонізмом.

В. І. Ленін неодноразово попереджав комуністів про необхідність творчого підходу до застосування марксизму-ленінізму, вказуючи на те, що вони повинні спираючись на загальнокомунистичну теорію і практику, «зуміти застосувати цю теорію і практику до умов, коли головною масою є селянство, коли треба роз'язувати завдання боротьби не проти капіталу, а проти середньовічних залишків» [6, 138]. Але для цього необхідно, щоб керівні кадри партії створити «китайзовані» марксизм, —

21

Троцького, Зінов'єва, Рікова та інших у питаннях про можливість побудови соціалізму в одній, окрім взятій країні.

Прояв опортунізму в окремих комуністичних і робітничих партіях країн, які стали на шлях соціалістичного розвитку після другої світової війни, також значною мірою пояснюється наявністю дрібнобуржуазного впливу: «В дрібноселянській країні переважає і не може не переважати дрібнобуржуазна стихія» [5, 297].

Так, у Албанії до другої світової війни середні та дрібні власники володіли 60,4% всієї землі. У Китаї робітничий клас до перемоги революції не становив навіть 1% населення, найбільш численним класом було селянство, другим значним соціальним прошарком — міська дрібна буржуазія, дрібні торговці та ремісники.

Аналогічна картина спостерігалася майже в усіх країнах, що стали на шлях соціалістичного розвитку після другої світової війни. Більше того, економіка перехідного періоду в цих країнах характеризується че тільки тривалим існуванням у ньому дрібнотоварного господарства, але й збереженням власності середньої буржуазії на певних етапах соціалістичного будівництва.

У деяких країнах народний демократік (КНР, НДР) набув поширення державний капіталізм, який був використаний для поступового соціалістичного перетворення власності середньої буржуазії. Комуналістична партія Китаю здійснювала політику застосування національної буржуазії до участі в русі за демократичні перетворення після звільнення країни, а також до співробітництва з робітничим організацією соціалістичного суспільства. Своїми правоопортуристичними або лівовикристичними діяльністю, привілейованою опортунізму у робітничому русі, вони сприяють поширенню дрібнобуржуазної національної буржуазії на певному етапі.

Соціалістичні країни не відокремлені китайською стіною від буржуазного світу, тобто буржуазні ідеологи. Саме на цьому наполеонізмі у Китаї є нічим іншим як ревізією марксизму-ленінізму, «злівом», хоч у окремих питаннях він збігається з правим ревізіонізмом.

В. І. Ленін неодноразово попереджав комуністів про необхідність творчого підходу до застосування марксизму-ленінізму, вказуючи на те, що вони повинні спираючись на загальнокомунистичну теорію і практику, «зуміти застосувати цю теорію і практику до умов, коли головною масою є селянство, коли треба роз'язувати завдання боротьби не проти капіталу, а проти середньовічних залишків» [6, 138].

Але для цього необхідно, щоб керівні кадри партії створити «китайзовані» марксизм, —

22

робітничих партій свідчить про відхід від марксизму-ленінізму окремих комуністів.

Діяльність комуністичних і робітничих партій у деяких країнах народний демократії ускладнюється багатопартійністю, коли поруч з марксистськими існують партії, які, хоч і визнають марксизм, засновані на послідовніх прихильниках цього світогляду. А будь-яка непослідовність, за певних умов, може привести, як це трапилося з окремими керівниками народної та соціалістичної партій Чехословаччини, до заперечення керівної ролі Комуністичної партії, до хитання або навіть до відвертого заперечення соціалізму.

На відміну від ревізіонізму докторизми відстоюють положення марксизму, які втратили свою істинність у результаті змін дійсності. Докторизм у комуністичних і робітничих партіях вносить плутанину у вирішення важливих політичних проблем, заражає правильно оцінювати становище, яке весь час змінюється, ізольює комуністів від широких верств трудящих, позбавляє революційні партії здатності розвивати марксизм-ленінізм і творчого застосовувати.

На відміну від ревізіонізму докторизми відстоюють положення марксизму, які втратили свою істинність у результаті змін дійсності. Докторизм у комуністичних і робітничих партіях вносить плутанину у вирішення важливих політичних проблем, заражає правильно оцінювати становище, яке весь час змінюється, ізольює комуністів від широких верств трудящих, позбавляє революційні партії здатності розвивати марксизм-ленінізм і творчого застосовувати.

На відміну від ревізіонізму докторизми відстоюють положення марксизму, які втратили свою істинність у результаті змін дійсності. Докторизм у комуністичних і робітничих партіях вносить плутанину у вирішення важливих політичних проблем, заражає правильно оцінювати становище, яке весь час змінюється, ізольює комуністів від широких верств трудящих, позбавляє революційні партії здатності розвивати марксизм-ленінізм і творчого застосовувати.

На відміну від ревізіонізму докторизми відстоюють положення марксизму, які втратили свою істинність у результаті змін дійсності. Докторизм у комуністичних і робітничих партіях вносить плутанину у вирішення важливих політичних проблем, заражає правильно оцінювати становище, яке весь час змінюється, ізольює комуністів від широких верств трудящих, позбавляє революційні партії здатності розвивати марксизм-ленінізм і творчого застосовувати.

На відміну від ревізіонізму докторизми відстоюють положення марксизму, які втратили свою істинність у результаті змін дійсності. Докторизм у комуністичних і робітничих партіях вносить плутанину у вирішення важливих політичних проблем, заражає правильно оцінювати становище, яке весь час змінюється, ізольює комуністів від широких верств труд依法追究ів, позбавляє революційні партії здатності розвивати марксизм-ленінізм і творчого застосовувати.

На відміну від ревізіонізму докторизми відстоюють положення марксизму, які втратили свою істинність у результаті змін дійсності. Докторизм у комуністичних і робітничих партіях вносить плутанину у вирішення важливих політичних проблем, заражає правильно оцінювати становище, яке весь час змінюється, ізольює комуністів від широких верств труд依法追究ів, позбавляє революційні партії здатності розвивати марксизм-ленінізм і творчого застосовувати.

На відміну від ревізіонізму докторизми відстоюють положення марксизму, які втратили свою істинність у результаті змін дійсності. Докторизм у комуністичних і робітничих партіях вносить плутанину у вирішення важливих політичних проблем, заinggaє правильно оцінювати становище, яке весь час змінюється, ізольює комуністів від широких верств труд依法追究ів, позбавляє революційні партії здатності розвивати марксизм-ленінізм і творчого застосовувати.

На відміну від ревізіонізму докторизми відстоюють положення марксизму, які втратили свою істинність у результаті змін дійсності. Докторизм у комуністичних і робітничих партіях вносить плутанину у вирішення важливих політичних проблем, заinggaє правильно оцінювати становище, яке весь час змінюється, ізольює комуністів від широких верств труд依法追究ів, позбавляє революційні партії здатності розвивати марксизм-ленінізм і творчого застосовувати.

На відміну від ревізіонізму докторизми відстоюють положення марксизму, які втратили свою істинність у результаті змін дійс